

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
भारतीयविद्यापारंगत (एम्.ए.) नियमित

परीक्षा : डिसेंबर - २०२३

सत्र तृतीय

विषय:- पुरातत्त्वविद्या(सिद्धांत आणि कार्यपद्धती) (19R1335)

दिनांक : ०९/१२/२०२३

गुण: ६०

वेळ: स. १०.०० ते. १२.३०

सूचना :- (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत. २) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

- प्र.१. सर्वाधिक योग्य पर्याय निवडा. (०६)
१. कार्बन १४ पद्धतीने चे कालमापन केले जाते.

अ) दगड	ब) मृद्धांडी
क) कोळसा	ड) धातूच्या वस्तू
 २. यांना भारतीय प्रागैतिहासाचे जनक असे म्हटले जाते.

अ) रॉबर्ट ब्रूस फूट	ब) मॉर्टिमर व्हीलर
क) हेन्री कझिन्स	ड) ह.धी. सांकलिया
 ३. स्तरविज्ञान ही संकल्पना मूळ या शाखेतील आहे.

अ) भूगोल	ब) भूशास्त्र
क) पदार्थ विज्ञान	ड) रसायनशास्त्र
 ४. हे एपिग्राफिया इंडिकाचे प्रथम संपादक होते.

अ) ह. धी. सांकलिया	ब) दिनेशचंद्र सरकार
क) जेम्स वर्जेस	ड) अ. घोष
 ५. यांनी प्रथम त्रियुग सिद्धान्ताची संकल्पना मांडली.

अ) फ्लिंडेर्स पेट्री	ब) ऑगस्टस पिट रिव्हर्स
क) चार्लस हार्विन	ड) ख्रि. ज. थॉमसन
 ६. भारतात अश्मयुगीन हत्यारे सर्वप्रथम येथे सापडली.

अ) पल्लावरम	ब) धर्मावरम
क) अतिरमपक्कम	ड) हथनोरा
- प्र.२. खालीलप्रश्नांचीउत्तरे एक ते दोन वाक्यात लिहा. (कोणतेहीचार) (०८)
१. विल्यम जोन्सच्या योगदानाची थोडक्यात माहिती द्या.
 २. नवपुरातत्त्व म्हणजे काय ?
 ३. जेम्स प्रिन्सेप याचे महत्त्वाचे योगदान काय ?
 ४. आपद्-मुक्ती-पुनर्वसन-पुरातत्त्वशास्त्र म्हणजे काय ?
 ५. स्तूपाचे उत्खनन कसे केले जाते ?
 ६. कुठल्याही चार कालमापन पद्धतींची नावे लिहा.
- प्र.३. टीपा लिहा. (कोणत्याहीचार) (२०)
- १) पुरातत्त्वशास्त्राची व्याख्या व व्याप्ती
 - २) पुरातत्त्वशास्त्रीय कालमापन पद्धती
 - ३) पुरातत्त्वशास्त्राच्या अभ्यासात मृत्तिकापात्राचे महत्त्व
 - ४) पुरातत्त्वचीय वृत्तांत लेखन
 - ५) पुरातत्त्वशास्त्रातील रसायनशास्त्राचे स्थान
 - ६) भारतीय पुरातत्त्व सर्वेक्षण
- प्र.४. खालीलप्रश्नांचीउत्तरे लिहा. (कोणतेहीदोन) (२६)
१. पुरातत्त्वचीय उत्खननाच्या पद्धती याविषयी निबंध लिहा.
 २. पुरातत्त्व शास्त्रातील सर्वेक्षणाच्या पद्धती विषयी निबंध लिहा.
 ३. पुरातत्त्व शास्त्राच्या इतिहासाविषयी निबंध लिहा.
 ४. पुरातत्त्वचीय पुराव्याचे वैविध्य व त्याचे विश्लेषण या विषयी निबंध लिहा.

English Translation

Instructions :

- (1) All Questions are compulsory.
- (2) Figures to the right indicate full marks.
- (3) In the case of any doubt the Marathi version of the paper shall be held to be authentic and final.

Q. 1 Choose the most appropriate option. (06)

- 1) Carbon 14 method is used to date _____
 - a) Stones
 - b) Pottery
 - c) Charcoal
 - d) Metal objects
- 2) _____ is known as the father of Indian prehistory
 - a) Robert Bruce Foote
 - b) Mortimer Wheeler
 - c) Henry Cousens
 - d) H. D. Sankalia
- 3) The principle of stratigraphy is borrowed from _____
 - a) Geography
 - b) Geology
 - c) Physics
 - d) Chemistry
- 4) _____ was the first editor of Epigraphia Indica
 - a) H. D. Sankalia
 - b) D. C. Sircar
 - c) James Burgess
 - d) A. Ghosh
- 5) _____ is known for introducing the 'three age system'.
 - a) Flinders Petry
 - b) Augustus Pitt Rivers
 - c) Charles Darwin
 - d) C. J. Thomsen
- 6) Stone age tools in India were discovered in _____ for the first time
 - a) Pallavaram
 - b) Dharmavaram
 - c) Attirampakkam
 - d) Hathnora

Q. 2 Answer the following in short. (Any Four) (08)

- 1) What is the significant contribution of William Jones
- 2) What is new archaeology?
- 3) What is the significant contribution of James Princep
- 4) What is Salvage archaeology?
- 5) How is a stupa excavated?
- 6) Name any four archaeological dating methods.

Q. 3 Write short notes on. (Any Four) (20)

- 1) Definition and scope of archaeology
- 2) Dating methods used in archaeology
- 3) Significance of pottery in archaeology
- 4) Archaeological report writing
- 5) Role of Chemistry in archaeology
- 6) Archaeological Survey of India

Q. 4 Answer the following. (Any Two) (26)

- 1) Write an essay on methods of excavation used in archaeology
- 2) Write an essay on exploration methods used in archaeology
- 3) Write an essay on history of archaeology
- 4) Write an essay on diversity of material evidence and analysis in archaeology